

Rybnik, 16 kwietnia 2021

Podmioty wnoszące petycję:

Osobą reprezentującą podmiot wnoszący petycję jest:

adres do korespondencji:

adres poczty elektronicznej:

Zarząd Województwa Śląskiego  
ul. Ligonía 46, 40-037 Katowice

### PETYCJA W INTERESIE PUBLICZNYM

Na podstawie art.2 ust.1 i ust.2 pkt 1 oraz ust. 3 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach wnosimy o natychmiastowe podjęcie:

1. intensywnej kampanii edukacyjno-informacyjnej skierowanej do wszystkich mieszkańców województwa śląskiego na temat obowiązków wynikających z uchwały nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw stałych, ze szczególnym uwzględnieniem lokalnych mediów, które są najbliższym mieszkańców nośnikiem wiarygodnych informacji,
2. działań mających na celu ponownego przeszkolenia pracowników straży gminnych i miejskich oraz pracowników urzędów gminnych i miejskich z województwa śląskiego w zakresie skutecznej egzekucji uchwały antysmogowej,
3. aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego skutkującej:
  - a. określeniem wartości docelowych dla wszystkich wskaźników wskazanych w działaniach naprawczych dla wszystkich stref,
  - b. podaniem dodatkowych wskaźników z określeniem poziomu docelowego dla wszystkich stref: w działaniu naprawczym *Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych* – liczba punktów obsługi Programu Czyste Powietrze, w działaniu naprawczym *Prowadzenie edukacji*

- ekologicznej (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje, działania informacyjne i szkoleniowe) związanej z ochroną powietrza – pracownicy dedykowani do walki z niską emisją zatrudnieni w gminie;*
- c. możliwością finansowania wyłącznie instalacji zasilanych biomasą w przypadku finansowania ze środków publicznych instalacji grzewczych na paliwa stałe o mocy do 1 MW,
  - d. wprowadzeniem dla gmin obowiązku utworzenia i utrzymania punktów świadczących wsparcie doradcze w zakresie ubiegania się o dofinansowanie w ramach Programu Czyste Powietrze na podstawie porozumień z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska w Katowicach,
  - e. wprowadzeniem dla gmin obowiązku zatrudnienia i utrzymania stanowiska pracownika/zespołu dedykowanego do walki z niską emisją świadczącego doradztwo dla mieszkańców gminy w zakresie odnawialnych źródeł energii, niskoemisyjnych źródeł ogrzewania, programów dofinansowania i wymagań uchwały antysmogowej,
  - f. wprowadzeniem dla gmin obowiązku dotarcia do każdego punktu adresowego w gminie ogrzewanego węglem lub drewnem z informacją o uchwale antysmogowej i dostępnej pomocy dotacyjnej, przynajmniej raz na pół roku.

#### UZASADNIENIE

Jakość powietrza w województwie śląskim pozostaje bardzo zła – nasz region należy do najbardziej zanieczyszczonych w całej Unii Europejskiej. Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym i rakotwórczym benzo[a]pirenem są "kopciuchy", czyli niespełniające wymogów emisyjnych kotły na węgiel i drewno, co powoduje choroby i przedwczesne zgony wśród mieszkańców województwa śląskiego.

1. Uchwała „antysmogowa” to szansa, aby to zmienić i zachęcić bądź zmusić gminy do stanowczych działań na rzecz wymiany źródeł ciepła oraz podnoszenia efektywności energetycznej budynków. Potrzebujemy jednak ze strony Zarządu Województwa Śląskiego zdecydowanych działań wspierających gminy i ich mieszkańców w realizacji postanowień uchwały antysmogowej.

Wg raportu z badań zrealizowanych w listopadzie 2020 r. na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie właścicieli budynków jednorodzinnych (*Domy jednorodzinne w Polsce, Kraków 2021*) zaledwie 14% badanych z województw, w których obowiązują uchwały antysmogowe (a więc także z woj. śląskiego) jest w stanie podać poprawną datę stanowiącą ostateczny termin wymiany kotłów. To samo badanie wskazuje też, że jedynie 8% właścicieli kotłów, których wymianę nakazują uchwały antysmogowe, zna termin wejścia w życie zakazu korzystania z pozaklasowych kotłów. Dane te oznaczają pilną konieczność wdrożenia skoordynowanych działań informacyjnych i edukacyjnych na poziomie całego województwa, nieograniczających się do konferencji, czy publikacji, wykorzystujących najpopularniejsze media oraz takie kanały informowania, które zagwarantują regularne dotarcie do każdego mieszkańca.

2. Uchwała „antysmogowa” to także prawo przyjęte w drodze kompromisu między koniecznością pilnej reakcji na zatrważającą jakość powietrza w województwie śląskim a możliwościami finansowymi i logistycznymi gmin i mieszkańców w zakresie wymiany źródeł ciepła. Po 3,5 roku od przyjęcia uchwały nadal wiele instalacji nie ma szans spełnić jej

wymogów od 1 stycznia 2022 r. Jednym z powodów takiego stanu rzeczy jest przekonanie o bezkarności. Przejście do porządku dziennego nad tym stanem rzeczy będzie oznaczało kapitulację władz samorządowych województwa i gmin oraz erozję prawa miejscowego.

Zjawiskom tym może zapobiec odpowiednie doszkolenie pracowników straży gminnych i miejskich oraz pracowników urzędów gminnych i miejskich w zakresie skutecznej kontroli przestrzegania uchwały antysmogowej.

3. Jednym z najskuteczniejszych działań na rzecz wdrażania uchwały antysmogowej jest utworzenie w gminie punktu obsługi programu "Czyste Powietrze". Jak pokazują dane Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach gminy<sup>1</sup>, na terenie których funkcjonuje taki punkt, są liderami w pozyskiwaniu środków z „Czystego Powietrza”. Co ważne, możliwe jest uruchomienie i prowadzenie takiego punktu informacyjno-konsultacyjnego dofinansowanego dzięki porozumieniu gminy z WFOŚiGW. Tymczasem w województwie śląskim odsetek gmin, które do porozumienia z WFOŚiGW przystąpiły jest poniżej średniej krajowej – tylko 71 gmin. Wyprzedza nas m.in. województwo lubelskie, w którym uchwała antysmogowa została przyjęta dopiero kilka tygodni temu! W województwie małopolskim już wszystkie gminy przystąpiły do porozumienia z WFOŚiGW. Potrzebny jest więc odgórny impuls skłaniający gminy do tworzenia tego rodzaju pomocy doradczej dla mieszkańców.

Równie istotne znaczenie ma inny rodzaj wsparcia mieszkańców, jakim jest wsparcie doradcze. Przytoczone wyżej dane dot. znajomości uchwały antysmogowej odnoszą się również do ogólnie niskiego poziomu wiedzy na temat szeroko rozumianej efektywności energetycznej. Ekodoradcy mogą spełniać w gminach bardzo pożądaną rolę specjalistów w zakresie zmiany źródła ogrzewania (nie tylko dla mieszkańców, ale też dla instytucji pomocy społecznej wspierających osoby ubogie), informując o możliwościach wsparcia finansowego, a tym samym wpływając na ograniczenie liczby instalacji niezgodnych z wymaganiami określonymi w uchwale antysmogowej.

Zwraca również uwagę brak wartości dla wskaźników monitorowania postępów w realizacji działań naprawczych przewidzianych w POP. Bez określenia skali oczekiwanych rezultatów POP nie ma znaczenia jako dokument, którego celem jest poprawa jakości powietrza. Gminy de facto pozostają nierozliczane ze swoich działań, jeśli nie można odnieść osiągniętych przez nie efektów do zaplanowanych poziomów. Potencjał tego dokumentu jako strategicznych wytycznych do działań podejmowanych w celu ochrony powietrza zostaje póki co zmarnowany. Bez jasno zdefiniowanych docelowych wartości (jak w innych programach ochrony powietrza, choćby dla województw dolnośląskiego, małopolskiego, mazowieckiego) program nie spełnia swej podstawowej roli.

Wreszcie, przy ograniczonych zasobach pozwalających wspierać finansowo osoby korzystające z instalacji spalających paliwa stałe finansowanie wymiany źródeł ciepła na źródła spalające węgiel nie ma racji bytu. Koniecznie trzeba wspomnieć w tym miejscu o tym, że „Polityka energetyczna Polski do 2040 r.” mówi o odejściu od węgla w gospodarstwach domowych – w miastach do 2030 r., a na obszarach wiejskich do 2040 r. Działania administracji państwowej i samorządowej powinny być spójne, a to oznacza zaprzestanie jakiegokolwiek dotowania urzędów spalających węgiel. Wsparcie z pieniędzy publicznych powinno być kierowane w związku z tym wyłącznie do tych osób, które decydują się na mniej emisyjne źródła, a pierwszoplanowo do wykorzystujących źródła nieemisyjne.

---

<sup>1</sup> <https://www.rybnik.com.pl/wiadomosci,rybnik-liderem-programu-czyste-powietrze-w-woj-slaskim,wia5-3266-47256.html>

Wnosimy, ze względu na wagę problemu, o nadanie petycji charakteru priorytetowego i niezwłoczne jej rozpoznanie.

Z poważaniem